

Phát triển du lịch văn hóa Đồng Tháp

NGUYỄN TRỌNG MINH*

Trong những năm qua, phát huy những tiềm năng lợi thế, du lịch đang trở thành ngành kinh tế mũi nhọn của Đồng Tháp. Tuy nhiên, lượng du khách đến với Đồng Tháp hàng năm còn chưa tương xứng với tiềm năng vốn có của Tỉnh. Trên cơ sở nghiên cứu, tổng hợp, đánh giá lợi thế so sánh hệ thống di sản văn hóa của tỉnh Đồng Tháp, bài viết đề xuất một số giải pháp phát triển sản phẩm du lịch văn hóa, mong muốn du lịch Đồng Tháp sớm trở thành ngành kinh tế mũi nhọn và phát triển bền vững.

MẢNH ĐẤT NHIỀU DI SẢN VĂN HÓA

Theo báo cáo tổng kết hàng năm của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch, tính đến hết năm 2016, Đồng Tháp là một trong những địa phương có số lượng di tích lịch sử văn hóa được xếp hạng cấp tỉnh và quốc gia, đứng hàng đầu khu vực Đồng bằng sông Cửu Long. Di sản văn hóa Đồng Tháp đa dạng về loại hình vật thể và phi vật thể, di tích lịch sử - văn hóa Đồng Tháp có giá trị nghệ thuật kiến trúc, mang dấu ấn giao lưu văn hóa thế giới, văn hóa tín ngưỡng dân gian, di sản lịch sử cách mạng và danh lam thắng cảnh.

Hiện, Đồng Tháp có 03 di sản phi vật thể cấp quốc gia, 77 di sản vật thể gồm 14 cấp quốc gia 01 quốc gia đặc biệt và 63 cấp tỉnh, khu Ramsa 2000 của thế giới, Vườn Quốc gia Trà Chim - danh lam thắng cảnh Việt Nam và 02 bảo vật quốc gia đang lưu giữ tại Bảo tàng Đồng Tháp là 01 tượng thần Vishnu và 01 tượng nữ thần Laksmi.

Các di sản văn hóa đều có giá trị về đời sống văn hóa kiến trúc nghệ thuật, tôn giáo - tín ngưỡng dân gian của các cộng đồng dân tộc Đồng Tháp, được hình thành hơn 300 năm, ghi nhận dấu ấn những dân tộc anh em từ khi khai phá vùng Đồng Tháp Mười. Mỗi cộng đồng đó có sắc thái văn hóa riêng, cùng cống hiến vào sự phong phú của nền văn hóa trên vùng đất mới. Với khả năng, sức mạnh hội tụ văn hóa của các cộng đồng ở vùng đất Đồng Tháp đã tác tạo nên hệ

thống di sản văn hóa vật chất, tinh thần với hệ thống kiến trúc văn hóa tôn giáo, tín ngưỡng độc đáo.

Trải qua thời gian, di sản nghệ thuật kiến trúc dân gian Đồng Tháp ngày càng được bổ sung thêm những nhân tố mới và nâng tầm giá trị để thích ứng với xu thế phát triển của lịch sử và sự vận động, biến đổi của văn hóa đương đại. Các công trình di sản văn hóa nghệ thuật kiến trúc Đồng Tháp mang tính thẩm mỹ, tính nghệ thuật cao, mang đậm nét văn hóa đặc sắc của con người Đồng Tháp Mười, gắn liền với phát sinh, tiếp biến văn hóa kiến trúc tín ngưỡng, tôn giáo, nhà ở, nơi sinh hoạt cộng đồng... vừa mang dấu ấn đặc thù, vừa thống nhất trong hệ giá trị văn hóa Nam bộ.

Hệ thống di sản văn hóa Đồng Tháp tôn vinh giá trị văn hóa bản địa, đó là những câu chuyện, giai thoại kể về đời sống sinh hoạt tinh thần, tôn giáo - tín ngưỡng dân gian được hình thành rộng khắp trên địa phương Đồng Tháp, từ phía Bắc sông Tiền và Nam sông Tiền. Tiêu biểu có các nhóm: Nhóm kiến trúc nghệ thuật dân gian và tôn giáo: Kiến An Cung, Chùa Bà Thiên Hậu, Nhà cổ Huỳnh Cẩm Thuận, Chùa Minh Hương, Chùa Bửu Hưng, Chùa Bửu Lâm, Quần thể di tích Lịch sử - Văn hóa - Khảo cổ Gò Tháp; Nhóm tôn vinh giá trị văn hóa dân gian đình thần được xếp hạng quốc gia tiêu biểu: Đình Định Yên, Đình Phú Hựu, Đình Long Khánh, Đình Tân Phú Trung; Nhóm di sản tôn vinh các nhân vật lịch sử có công đóng góp cho địa phương và dân tộc: Khu di tích mộ cụ Phó bảng Nguyễn Sinh Sắc, Đền thờ Ông Bà Đỗ Công Tường, Đền thờ Trần Văn Năng, Bia tiền hiền Nguyễn Tú...

Di sản - di tích lịch sử cách mạng là bức tranh, hình ảnh cụ thể về bản hùng ca, bi hùng, ghi nhận sự hy sinh, chiến công chống giặc cứu nước của nhân dân Đồng Tháp các thời kỳ kháng chiến chống xâm lược. Ở đó những thông tin có giá trị lịch sử, di tích đã góp phần tô đẹp thêm dấu ấn văn hóa, nét đẹp truyền thống, đạo lý yêu nước và nhân cách sống của tiền nhân trên vùng

* TS., Trường Đại học Đồng Tháp | Email: trongminh1176@gmail.com

Đồng Tháp, đó là tài sản văn hóa vô giá mà các thế hệ ông, cha để lại cho con cháu. Tiêu biểu là những di tích: Căn cứ kháng chiến của tỉnh ủy Kiến Phong (Xẻo Quýt); Chiến thắng Giồng Thị Đam - Gò Quán Cung; Tòa Hành Chánh tỉnh Sa Đéc; Bảo tàng tổng hợp Đồng Tháp; Cụm di tích Dinh Quận, Dinh Cờ Tây - nhà thầy thuốc Lữ, phòng tra tấn và phòng biệt giam...

Bên cạnh đó, Đồng Tháp đã có 44 làng nghề thủ công truyền thống được công nhận, được chia thành 03 nhóm làng nghề: Làng nghề sản xuất phương tiện đi lại và nông cụ phục vụ sản xuất và đánh bắt thủy sản: gồm có làng nghề ghe xuồng, lờ, lộp, mè bô, bệ tre...; Làng nghề sản xuất, chế biến hàng hóa sản phẩm nông nghiệp: sản xuất bột, sản xuất hoa kiểng; Làng nghề sản xuất dụng cụ sinh hoạt: chiếu, dệt choàng, dụng cụ sinh hoạt lục bình, đan vỏ xách nhựa, thúng, rổ... Trong đó, tiêu biểu có làng nghề nổi tiếng được xếp hạng di sản phi vật thể cấp quốc gia: Làng nghề Chiếu Định, Làng nghề đóng xuồng ghe Bà Đài...

Về văn học, nghệ thuật biểu diễn, Đồng Tháp có những làn điệu dân ca, loại hình biểu diễn âm nhạc sáng tạo, chân phương bên ruộng lúa, bưng biền, diu đàn và hào phóng trong thể loại diễn xướng gian dân. Đơn cử như: Hồ Đồng Tháp, đờn ca tài tử Nam bộ - Đồng Tháp, múa bóng rỗi, các loại hình này được công diễn thường xuyên trong lễ hội, sự kiện văn hóa địa phương; Có sự giao thoa, tiếp biến văn hóa lẫn nhau giữa các dân tộc cộng cư trong lịch sử phát triển Đồng Tháp, để ngày càng sôi động và phù hợp hơn với sự tiến bộ của xã hội. Đặc biệt, Hồ Đồng Tháp được cố GS, TS. Trần Văn Khê đánh giá là một trong những loại hình nghệ thuật sáng tạo độc đáo, là câu hò mượt mà nhất Nam bộ, mang giá trị nghệ thuật tiêu biểu câu hò ở miền Nam.

Ngoài ra, văn hóa ẩm thực tại Đồng Tháp cũng mang dấu ấn đặc trưng vùng Đồng Tháp Mười, mang đậm nét hoang sơ, mộc mạc gắn liền với hương vị của dấu ấn Đồng Tháp Mười. Những món ăn ngon Đồng Tháp được xếp vào danh sách đặc sản đặc sắc đầy hương vị đồng quê Việt Nam, như: cá lóc nướng lá sen, ốc treo giàn bếp, chuột đồng quay lu, bông súng mắm kho, gói bông điên... Có thể nói, ẩm thực Đồng Tháp độc đáo từ chế biến mộc mạc, giúp cho món ăn giữ được hương vị nguyên sơ của sản vật, để lại dấu ấn trong lòng thực khách về sự tinh tế, tinh nguyên của món ăn. Ngoài nhóm ẩm thực chế biến từ nguồn đánh bắt, thụ hoạch trong môi trường sinh thái tự nhiên, nhóm ẩm thực chế biến từ bột, từ sản vật bản địa cũng đã làm say mê thực khách bốn phương, tiêu biểu như: hủ tiếu Sa Đéc, bánh phồng Sa Giang, nem Lai Vung, chạo tôm Sa Đéc, bánh lá mít...

PHÁT TRIỂN DU LỊCH VĂN CHƯA TƯƠNG XÚNG VỚI TIỀM NĂNG

Có thể nói, những di sản văn hóa mà Đồng Tháp đang sở hữu đã, đang và sẽ góp phần tạo nên giá trị cốt lõi trong du lịch văn hóa đặc thù của địa phương. Đồng thời là yếu tố chính để thu hút khách du lịch

đến tham quan và khám phá. Nhờ vào những giá trị mang đậm tính văn hóa này, mà du lịch Đồng Tháp trong những năm qua đã có những bước phát triển rõ nét, số lượng lượt khách đến tham quan tăng vọt ấn tượng. Theo báo cáo của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Đồng Tháp, năm 2016, doanh thu từ du lịch đạt 487,78 tỷ đồng, tăng 9,8% so với cùng kỳ năm 2015. Trong năm 2016, Đồng Tháp đón và phục vụ 2.663.050 khách, tăng 17,45% so với cùng kỳ năm 2015. Trong đó có 68.714 lượt khách quốc tế.

Theo đánh giá của Đề án phát triển du lịch Đồng Tháp: “Du lịch Đồng Tháp trong thời gian qua còn chưa xứng với tiềm năng, chưa được khai thác và đầu tư phát triển bài bản, có trọng điểm... Các hoạt động du lịch nhìn chung mang tính tự phát, chưa có quy hoạch khảo sát một cách hệ thống. Chương trình tham quan còn đơn điệu và chưa hấp dẫn du khách. Chất lượng sản phẩm du lịch chưa cao, thiếu tính độc đáo, thường trùng lặp giữa các địa phương trong vùng”.

Làm rõ thêm đánh giá trên, theo chúng tôi, du lịch Đồng Tháp và sản phẩm du lịch văn hóa còn tồn tại hạn chế với những nguyên nhân, như sau:

Thứ nhất, thiếu chiến lược phát huy tối đa giá trị di sản văn hóa bản địa trong sản phẩm du lịch. Các gói dịch vụ còn đơn điệu, chất lượng dịch vụ trong các gói sản phẩm chỉ ở mức giản đơn, hạn chế biểu diễn, thiên về hoạt động tham quan (thời gian ngắn), chụp ảnh lưu niệm, du khách chưa được tổ chức cung cấp dịch vụ trải nghiệm trong môi trường văn hóa bản địa đặc thù. Sản phẩm dịch vụ du lịch chưa truyền tải giá trị văn hóa cốt lõi, chưa có tính hấp dẫn, chưa khuyến khích, khuyến mại du khách sử dụng các gói trải nghiệm văn hóa vì hệ thống cung cấp dịch vụ, đơn vị cung cấp dịch vụ chưa liên kết, kết nối được cộng đồng văn hóa xây dựng gói sản phẩm du lịch văn hóa hoàn chỉnh.

Thứ hai, hệ thống cơ sở vật chất hạ tầng có thể cung cấp dịch vụ du lịch văn hóa chưa xứng tầm với hệ giá trị tài nguyên du lịch nhân văn, chưa đáp ứng được nhu cầu cung cấp dịch vụ của du khách. Cung cách phục vụ, thái độ nhân viên phục vụ trực tiếp trong sản phẩm du lịch chưa chuyên nghiệp, kỹ năng ứng xử trong du lịch văn hóa còn hạn chế.

Thứ ba, nhân viên quản lý các điểm du lịch chưa quan tâm, chưa nhận thức

được giá trị gia tăng của các gói dịch vụ du lịch văn hóa trong từng sản phẩm. Cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch văn hóa chưa được đầu tư, đội ngũ nguồn nhân lực phát triển du lịch văn hóa còn nhiều hạn chế về chuyên môn, kỹ thuật tổ chức, kỹ năng biểu diễn...

Thứ tư, về cộng đồng xã hội, chính quyền còn lúng túng trong xây dựng cơ chế vận hành kết nối, người dân địa phương chưa nhận thức được, chưa quan tâm đến giá trị của các gói dịch vụ du lịch văn hóa mà họ có thể tham gia cung cấp trong chuỗi dịch vụ tổng hợp, thiếu các cơ chế thúc đẩy hiệu quả để kết nối cộng đồng để phát triển sản phẩm du lịch văn hóa, đội ngũ truyền thông của các cấp quản lý nhà nước ở cấp cơ sở chưa thực sự nhận thức được giá trị của du lịch văn hóa và chưa kết nối được cộng đồng tham gia.

Thứ năm, giáo dục và đào tạo nghề du lịch chưa được quan tâm kết nối với di sản văn hóa địa phương rõ nét, còn nhiều lỗ hổng trong tính liên thông, sự kết nối với cộng đồng văn hóa và chính quyền địa phương.

MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN DU LỊCH VĂN HÓA ĐỒNG THÁP

Để án phát triển du lịch tỉnh Đồng Tháp nêu rõ, đến năm 2020, tăng gấp đôi tổng số lượt khách du lịch đến Đồng Tháp (3,5 triệu lượt khách) và vươn lên tốp đầu khu vực Đồng bằng sông Cửu Long về tổng lượt khách tham quan, du lịch, nghỉ dưỡng và tổng doanh thu từ dịch vụ du lịch. Đưa ngành du lịch trở thành ngành kinh tế quan trọng của kinh tế địa phương, có hệ thống cơ sở vật chất, kỹ thuật tương đối đồng bộ, hiện đại; sản phẩm du lịch có

chất lượng cao, đa dạng. Xây dựng Đồng Tháp trở thành 1 trong 3 điểm đến hấp dẫn nhất khu vực Đồng bằng sông Cửu Long và là ưu tiên lựa chọn hàng đầu của du khách trong và ngoài nước.

“ Đồng Tháp có 03 di sản phi vật thể cấp quốc gia, 77 di sản vật thể gồm 14 cấp quốc gia 01 quốc gia đặc biệt và 63 cấp tỉnh, và 02 bảo vật quốc gia đang lưu giữ tại Bảo tàng Đồng Tháp là 01 tượng thần Vishnu và 01 tượng nữ thần Laksmi ”

Để đạt được những mục tiêu nêu trên, theo tôi trong thời gian tới cần thực hiện đồng bộ một số giải pháp sau:

Một là, tổ chức nghiên cứu và xây dựng, nội dung quy trình phát triển các gói di sản văn hóa vào du lịch, hình thành chuỗi cung cấp gói du lịch văn hóa theo lộ trình chất lượng cao và có phân khúc thị trường.

Hai là, xây dựng lộ trình đầu tư cơ sở vật chất hạ tầng kỹ thuật phát triển du lịch văn hóa theo hướng chuyển giao gói sản phẩm, xây dựng các mô hình gói sản phẩm du lịch văn hóa trọn gói theo chuyên đề. Theo đó, chủ đề di sản mang đậm nét văn hóa bản địa đặc trưng trên từng không gian cụ thể, để hướng đến khuyến khích du khách sử dụng các dịch vụ văn hóa.

Ba là, đào tạo và hoàn thiện đội ngũ nguồn nhân lực du lịch, quản lý du lịch chuyên nghiệp trực tiếp cung cấp dịch vụ du lịch văn hóa.

Bốn là, thúc đẩy các cơ chế tạo điều kiện để cộng đồng cùng tham gia phát triển sản phẩm du lịch văn hóa. Kết nối và đưa giá trị di sản văn hóa vào hệ thống giáo dục cộng đồng và thanh niên, học sinh, sinh viên địa phương.

Năm là, ứng dụng các phương tiện công nghệ đa truyền thông để thông tin, quảng bá giá trị di sản văn hóa, marketing sản phẩm du lịch văn hóa. Đồng thời, tổ chức và xây dựng các mô hình truyền thông chuyên đề di sản, thông tin sản phẩm du lịch văn hóa, xuất bản các ấn phẩm thông tin về giá trị di sản văn hóa Đồng Tháp. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch (2015). *Quyết định số 194/QĐ- BVHTTDL*, ngày 23/01/2015 về việc phê duyệt đề án: *Xây dựng sản phẩm du lịch đặc thù vùng Đồng bằng sông Cửu Long*
2. UBND tỉnh Đồng Tháp (2015). *Quyết định số 03/2015/QĐ-TTg*, ngày 15/01/2015 về việc ban hành đề án phát triển du lịch Đồng Tháp giai đoạn 2015-2020
3. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Đồng Tháp (2017). *Báo cáo tình hình thực hiện nhiệm vụ năm 2016 và triển khai công tác năm 2017*
4. Trần Thúy Anh (2011). *Giáo trình du lịch văn hóa - Những vấn đề lý luận và nghiệp vụ*. Nxb Giáo dục
5. Nguyễn Thị Mỹ Trinh, Trần Thị Bích Liên (2017). *Tìm giải pháp khai thác hiệu quả tiềm năng du lịch tỉnh Đồng Tháp*, *Tạp chí Kinh tế và Dự báo*, số 02+03, tháng 01/2017
6. Nguyễn Trọng Minh (2015). *Nhận diện và phát huy các giá trị lịch sử - văn hóa phục vụ phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Đồng Tháp theo hướng bền vững*, đề tài nghiên cứu khoa học cấp tỉnh